מחוז מרכז לשכת עורכי הדין
The Israel Bar Association - Central District
نقابة المحامين في إسرائيل- لواء المركز

Newsletter

ניוזלטר ועדת עניינים פליליים מחוז מרכז

מאת: עו"ד יוסי לזר,
מ"מ יו"ר בוועדה לעניינים פליליים של לשכת עורכי הדין במחוז מרכז, משרד עורכי דין יוסי לזר

אפריל - מאי 2024

חסיון שמו של חשוד או נאשם בהליך הפלילי

אילו שיקולים ישקול בית המשפט בבואו לדון בבקשה של אדם החשוד או נאשם בעבירות פליליות המבקש כי בית המשפט יאסור את פרסום שמו מכיוון שהדבר יגרום לו נזק?

בפסק דין של העליון (**בש"פ 243/24**) שפורסם החודש, חודדו ההנחיות והשיקולים בעניין חיסיון שם של חשוד או נאשם.

הכלל המוסכם והבסיסי הינו שעל כל הליכי בית המשפט יחול הכלל של פומביות הדיון, כלל זה המבוסס על ס' 68 (א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן "החוק") ומכוח חוק זה הרי שככלל כל ההליכים המתקיימים בבית המשפט יהיו פתוחים לציבור ובכלל זה גם שמות החשודים או הנאשמים המובאים להליכים בפני בית המשפט.

כמובן שכמו לכל כלל טוב יש את אותו היוצא מהכלל ואת החריג, וגם לכלל הזה ישנם מספר חריגים. החריג הרלוונטי לענייננו מופיע בסעיף 70(הו1)(1) לחוק בתי המשפט, לפיו **"בימ"ש רשאי לאסור פרסום שמו של חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום או פרט אחר מפרטי החקירה, אם ראה כי הדבר עלול לגרום לחשוד נזק חמור וביהמ"ש סבר כי יש להעדיף את מניעת הנזק על פני הענין הציבורי שבפרסום; הורה ביהמ"ש על איסור פרסום שמו של חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום, יפקע האיסור עם הגשת כתב האישום נגד החשוד, אלא אם כן קבע ביהמ"ש אחרת"**

סעיף זה עוסק בחשוד בלבד, הסעיף הרלוונטי שמתייחס גם לחשוד וגם לנאשם בעבירות מין הינו: ס 68 (ב)(5) לחוק, הקובע עילה **"לשם הגנה על עניינו של מתלונן או נאשם בעבירת מין או בעבירה על פי החוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998;"**

כבר לפני 20 שנה בעניין תורג'מן (בש"פ 5759/04) הסדיר בית המשפט את התנאים והבחינות הנלמדות מכוונת המחוקק בס' 70 לעיל, כאשר סדר הפעולות הינו "החלטה לאסור פרסום שמו של חשוד נשענת על ארבעה יסודות: האחד, נזק חמור לחשוד; השני, כי הנזק לחשוד עלול להיגרם עקב הפרסום; השלישי, מהו העניין הציבורי שבפרסום; והרביעי, כי יש להעדיף את אינטרס החשוד על אינטרס הפרסום. הנטל על החשוד להוכיח את הנזק "החמור" הינו כבד ביותר. הקשר הסיבתי בין פרסום מיוחד לבין נזק חמור שייגרם לחשוד יוכרע עפ"י מדדים של סבירות ושל סכל ישר"

מאז ובאופן עיקבי אנו רואים כי השאלה הראשונה והמרכזית אותה ישקול בית המשפט הינו שאלת הנזק החמור שיגרם לחשוד או לנאשם. נזק זה צריך להיות חריג ושונה מהנזקים שנגרמים מטבע הדברים לכל אדם החשוד בעבירות פליליות. כך בפסיקה נקבע כי נזק כלכלי שיגרם מפרסום השם כולל במקרים של חברות פרטיות שעלולות להיסגר הרי שאיננו מצדיק את קיום החריג של "נזק חמור".

בכדי להוכיח את הנזק ולהוציא צו איסור פרסום על השם צריך להראות שיגרם נזק חמור למבקשים עצמם או לבני משפחותיהם, ואילו טענות של נזק שיגרם נזק למתלוננת או לנפגע העבירה אינם מועילים ללא עמדת המתלוננים, כך גם טענות שנטענו במקרים נוספים (רע"פ 31/24) שבהם עלו טענות כאשר יש מספר מעורבים בפרשה ועל חלק בית המשפט שהתכנס כי ראוי להטיל איסור פרסום על שמם, אך מאידך לא אחרים לא השתכנס כי נגרם נזק חמור בעניינם, עלתה הטענה כי פרסום שמות חלק מהמעורבים יוכל לגרום שבתחקיר קצר יתפרסמו שאר השמות המעורבים כולל אלו ששמותיהם נאסרו לפרסום, אך בית המשפט קבע כי השיקולים הינם אינוודואלים כלפי כל חשוד וכי לא די בכך כדי לאסור את פרסום שאר השמות המעורבים.

גם טענות על מעמד מסוים של החשוד כגון רב או פסיכיאטר, ראש עיר, וכדומה אינם לכשעצמם מספיקים כדי לטעון על קיומו של נזק חמור ואפילו לעיתים מצביעות דווקא על אינטרס ציבורי גבוה יותר לחשוף את החשדות כנגדם.

אך עדיין יש הבדל בין אדם שרק חשוד בעבירות לבין אדם שכבר הפך לנאשם והוגש כנגדו כתב אישום. אומנם בשניהם צריך להוכיח את קיומו של "נזק חמור" שיגרם מהפרסום אך בעוד אצל חשוד נקבע בפס"ד שפורסם החודש כי בתחילה יבחן בית המשפט גם את חוזקת הראיות כנגדו, וכי לשאלת "הראיות לכאורה" ישנה השלכות גם על שאלת פרסום השם, וככל והראיות לכאורה חלשות יותר הרי שבית המשפט יתן דגש משמעותי יותר לשאלת הנזק בפרסום שמו של אדם שרק נחקר ונמצא עדיין במעמד חשוד. הרי שמצב זה משתנה בהמשך, כאשר מוגש כתב אישום והאדם הופך מחשוד לנאשם. במצב כזה הרי שקיימת "חזקה" מסויימת שהראיות כנגדו התחזקו. בין היתר נוכח העובדה כי על המדינה להגיש כתב אישום רק כאשר כי היא חושבת שישנם **ראיות** מספיקות לכך שיהיה סיכוי סביר **להרשעה**. ומשכך קבע בית המשפט כי לאחר הגשת כתב האישום בית המשפט לא ידון שוב בחוזקת הראיות אלא יתמקד רק בשאלת הנזק והאם מתקיים בעניינו של הנאשם "נזק חמור".

גם טענה של אדם שהורשע לפני 20 שנה בעבירות מין בקטין ופס"ד היה באיסור פרסום מלא, וכעת רצו לפרסמו גם השם של הנאשם, בבש"פ 5647/22 **פלוני נ' ידיעות אחרונות** נקבע כי גם טענות של שיקום מוצלח שעבר וכי חלוף תקופת הזמן המרובה ופגיעה בו ובמשפחתו, איננה מספיקה כדי להוכיח על נזק חריג וחמור.

לאחר שראינו כי טענות בגין נזק כלכלי חמור או פגיעה בשם הטוב ובמעמד אינם מספיקים בכדי שבית המשפט ישכנע על קיומו של נזק חמור, הרי שעלינו לבחון איזה טענות כן התקבלו ובהם בית המשפט התחשב?

בכלל בית המשפט יתחשב ויבחן האם מדובר "בנזק הכרוך בסכנת חיים ממש; בנזק הכרוך בפגיעה בבריאותו הנפשית של המבקש; בנזק למשפחתו של המבקש; או בנזק כלכלי בלבד."

ברע"פ 31/24 קיבל בית המשפט טענה של פגיעה חמורה בבת הקטינה של החשודים בעבירות מס. "נקבע כי אלו הניחו תשתית ראיתית להוכחת נזק חמור, בהתבסס על חוות דעת פסיכיאטרית בה נקבע כי הפרסום עלול להוביל לסיכון ממשי לביתם הקטינה."

בערעור 79/14 **הוצאת עיתון הארץ בע"מ נ' רב"ט א' ס'** נקבע כי שלומו האישי והביטחוני של החשוד ומשפחתו עלולים להיפגע, אם יזוהו תפורסם. נקבע כי הפרשה עצמה פורסמה (אירוע מבצעי שבו מצאו מותם שני צעירים פלסטינים) ובנסיבות המקרה, יש להעדיף את מניעת הנזק שבפרסום, על פני האינטרס הציבורי שבפרסום."

בבש"פ 461/13 נקבע כי ע"פ חוו"ד פסיכיאטר פרסום שמו של החשוד, יגרום לבנו של החשוד נזק נפשי חמור העולה לכדי "עוצמת נזק קיצוני ובלתי הפיכה מבחינה חברתית ונפשית", וחמורה יותר מנזק של כאבי בטן ובעיות חברתיות בבית הספר ולכן זה כן נקרא נזק חמור.

בבש"פ 5153/04 **פלוני נ' ידיעות אחרונות בע"מ** נקבע כי גם נזק של המבקש לעצמו יכול להיות "נזק חמור". שם דובר על מנהל במשרד רואי חשבון, אשר נחקר על ידי הרשות לניירות ערך בקשר לדוחות כספיים שערך. במהשך התגלה כי החשוד רצה לשים קץ לנפשו וחוו"ד פסיכולוג קליני הצביעה על חשש של הצפת חרדות ומחשבות אובדניות נוספות.

בע"פ 8225/12 **פלונית (קטינה) נ' פלוני** אסר בית המשפט את פרסום שמו של **"חשוד לשעבר"** בעבירות מין, שהתיק נגדו נסגר מחוסר ראיות, כשערר שהוגש נדחה אף הוא אך עדיין היה ערר נוסף לפרקליטות המדינה שעדיין לא התקבלה בו החלטה. הרכב השופטים היה חלוק בשאלת מעמדו של אותו חשוד לשעבר אך עדיין נוכח העובדה כי הפרקליטות החליטה לסגור את התיק נגדו הרי שהוחלט על צו איסור פרסום שמו. בהמשך בפס"ד בש"פ 6988/19 **פלוני נ' הוצאת עיתון הארץ** הרי שבית המשפט הכריע בדבר מעמדו של "חשוד לשעבר" וקבע כי אומנם צו איסור הפרסום לא יפקע אוטומטית ברגע סגירת התיק נגדו, אך ניתן להגיש בקשה לבית המשפט שיורה על ביטול האיסור פרסום.

לסיכום: אומנם בעבירות מין ניתן לבקש קיום דיון בדלתיים סגורות ע"פ ס' 68 (ב)(5) לחוק, וזאת גם לצורך הגנה על שמו של נאשם בעבירת מין. אך כדי להתגבר על פומביות הדיון ופרסום שם החשוד או הנאשם בעבירת מין **ובמיוחד נוכח הקו המתחזק כעת בפסיקה, הנותן את הכבוד דווקא לאינטרס הציבורי ולפומביות הדיון**, הרי שהדגש העיקרי הינו לשכנע את בית המשפט בדבר נזק חמור שיגרם לנאשם או למשפחתו או אפילו לגורמים נוספים. נזק זה לא יכול להיות רק נוכח תפקידו או עבודתו של הנאשם, אלא צריך להיות נזק חמור ומשמעותי כגון דוח פסיכיאטרי על נזק חמור שיגרם לבני המשפחה או אסמכתאות על נזק לחיי של הנאשם או החשוד . כמובן שכמו בכל הליך משפטי לא מספיק רק לטעון את הטענות בעלמא אלא צריך להביא אסמכתאות והוכחות חזקות שיאשרו את הפגיעה האמורה.

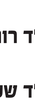
ההבדל בין חשוד לנאשם יהיה כאשר מדובר **בחשוד** בעבירות פליליות ובפרט בעבירות מין, הרי שבית המשפט בדומה להליך בקשת מעצר בטרם הגשת כתב אישום בית המשפט יתייחס גם לטענות בדבר משקל הראייתי כנגד החשוד ויוכל לקיים מעין דיון "ראיות לכאורה" ובמידה וישתכנע כי הראיות הינם חלשות יתן לזה משקל בהחלטה על איסור פרסום השם. אך מרגע שהוגש כתב אישום והחשוד הופך **לנאשם** אזי בית המשפט לא יקיים דיון על משקל וחוזקת הראיות אלא יתייחס ויבחן אך ורק את שאלת הנזק החמור.

יובהר, כי אין במידע שיימסר על ידי כותב המאמר ו/או מי מטעמנו, אשר ניתן כשירות וולונטרי לציבור, כדי לשמש או להיחשב כייעוץ משפטי ו/או המלצה משפטית ו/או חוות דעת משפטית ו/או תחליף לייעוץ משפטי אצל עו"ד בעל מומחיות, ניסיון ו/או ידע בתחום המשפטי הרלוונטי ואין להסתמך על המידע בכל צורה שהיא. יובהר כי כל פעולה שתעשה על פי המידע הנאמר ו/או המוצג הינה על אחריות הקורא בלבד ולא יהא באילו כדי ליצור יחסי עורך דין לקוח בין הקורא ולשכת עורכי הדין ו/או מי מטעמה ו/או כותב המאמר, בין במישרין ובין בעיקיפין ולשכת עורכי הדין ו/או מי מטעמה, אינם אחראים בשום צורה ואופן לתוצאות השימוש במידע המוצג ו/או הנאמר.

ברכת חברים וקריאה פורה,
נשיאות הוועדה:

עו"ד רלי אבישר רווה, יו"ר (משותפת)

עו"ד לימור הלוי, יו"ר (משותפת)

עו"ד יוסף מסארווה, מ"מ יו"ר (משותפת)

עו"ד טליה גרידיש, מ"מ יו"ר (משותפת)

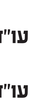
עו"ד גל שרטוב, מ"מ יו"ר (משותפת)

עו"ד רונן מאיר, סגן יו"ר (משותפת)

עו"ד שלי הייאט, סגנית יו"ר (משותפת)

עו"ד דוד טובול, יו"ר (משותפת)

עו"ד אדי אבינועם, יו"ר (משותפת)

עו"ד יוסי לזר, מ"מ יו"ר (משותפת)

עו"ד גלעד מנשה, מ"מ יו"ר (משותפת)

עו"ד אמיר נאטור, מ"מ יו"ר (משותפת)

עו"ד עדי בוקר, סגן יו"ר (משותפת)

עו"ד גיא פרידמן, סגן יו"ר (משותפת)

וחברי הוועדה